

INFORMAL FINANCE IN KYRGYZSTAN: ROTATING SAVINGS AND CREDIT ASSOCIATIONS (ROSCA) CASE

Assistant Professor, PhD **Abdieva Raziakhan Kudaiberdievna** <razia.abdieva@manas.edu.kg>
Assistant Professor, PhD **Baigonushova Damira Anarkulovna**
<damira.baigonushova@manas.edu.kg>
Assistant Professor, PhD **Ganiev Junus** <junus.ganiev@manas.edu.kg>
Kyrgyz-Turkish Manas University

Abstract

This study is devoted to the analysis of "ROSCA" - one of the types of informal financing, which is quite widespread in Kyrgyzstan. In this study the purpose and reasons for participating in ROSCA analysed using the questionnaire from 440 respondents which conducted in Bishkek, the capital of Kyrgyzstan. 146 of them responded that they had participated in ROSCA. The results of the analysis showed that the respondents participate in credit and savings groups in order to increase their savings (37%), get an interest-free loan (40%), and strengthen relationships with relatives and friends.

The results of the logit model showed that married people are more involved in ROSCA and the main reason for participation is economic and social. The results showed that, in Kyrgyzstan, there does not exist any statistically significant difference between gender, employment status and level of education.

Keywords: informal finance, microfinance, ROSCA, Kyrgyzstan.

KIRGIZİSTAN'DA GAYRİ RESMİ FİNANS: "DÖNER TASARRUF VE KREDİ BİRLİKLERİ" (ROSCA) ÖRNEĞİ

Yrd.Doç.Dr. **Abdiyeva Raziya Kudayberdievna** <razia.abdieva@manas.edu.kg>
Yrd.Doç.Dr. **Baigonushova Damira Anarkulovna** <damira.baigonushova@manas.edu.kg>
Yrd.Doç.Dr. **Junus Ganiev** <junus.ganiev@manas.edu.kg>
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Özet

Gelişmekte olan ülkelerde ve geçiş ekonomilerinde resmi kredi alma imkanlarının sınırlı olması ve faiz oranlarının yüksek olması gayri resmi finansın gelişmesine neden olmaktadır. Söz konusu alternatif kaynakların biri de Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri (ROSCA: Rotating Savings And Credit Association)'dir. Bu çalışmada, Kırgızistan'da sık rastlanan ve gayri resmi finans çeşitlerinden biri olan "ROSCA" araştırılmıştır. Bu amaçla Kırgızistan'ın başkenti Bişkek şehrinde 440 anket yapılmıştır. Bunların 146'sı; ROSCA'ya katıldıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmanın sonuçları katılımcıların %37'si tasarruflarını arttırmak, %40'ı faizsiz kredi elde etmek ve diğer kısmı da beyaz eşya veya mobilya gibi mallara olan ihtiyacını karşılamak amacıyla katıldıklarını belirtmişlerdir. Logit modelinin sonuçları ise evlilerin bu birliklere daha çok katıldıklarını, katılımcıların kişiler ROSCA'ya sosyal ve ekonomik nedenlerle katıldıklarını göstermiştir. Kırgızistan'da ROSCA'ya katılanların arasında cinsiyete, çalışma durumu ve eğitim seviyesine göre istatistiksel anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Logit modelinin sonuçları ise, evlilerin ROSCA'ya daha fazla katıldığını ve temel katılım sebebinin ekonomik ve sosyal olduğunu göstermiştir. Sonuçlar Kırgızistan'da ROSCA'ya katılımında cinsiyet, istihdam durumu ve eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: gayri resmi finans, mikrofinans, ROSCA, Kırgızistan.

НЕФОРМАЛЬНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В КЫРГЫЗСТАНЕ: НА ПРИМЕРЕ ПО- ОЧЕРЕДНЫХ СБЕРЕГАТЕЛЬНО-КРЕДИТНЫХ АССОЦИАЦИЙ (ROSCA)

Абдиева Разия Кудайбердиевна, исполняющий обязанности доцента, PhD
<razia.abdieva@manas.edu.kg>

Байгонушова Дамира Анаркуловна, исполняющий обязанности доцента, PhD
<damira.baigonushova@manas.edu.kg>

Ганиев Жунус, исполняющий обязанности доцента, PhD <junus.ganiev@manas.edu.kg>
Кыргызско-Турецкий университет «Манас»

Аннотация

Данное исследование посвящено анализу сберегательно-кредитных групп «ROSCA» (черная касса – один из видов неформального финансирования). Этот вид неформального финансирования широко распространен в Кыргызстане. Исследование основано на данных опроса, проведенного в городе Бишкеке, с охватом 440 человек, из которых 146 указали, что участвовали в ROSCA. Результаты анализа показали, что участие респондентов в кредитно-сберегательных группах обусловлено следующими целями: увеличение сбережений (37%), получение беспроцентного кредита (40%), укрепление отношений с родственниками и друзьями.

Использовалась логит-модель, результаты которой показали, что семейные люди больше участвуют в ROSCA, в основном вследствие экономических и социальных причин. В Кыргызстане оказалась статистически незначимой зависимость от пола, статуса занятости и уровня образования.

Ключевые слова: неформальное финансирование, микрофинансирование, ROSCA, Кыргызстан.

КЫРГЫЗСТАНДА РАСМИЙ ЭМЕС ФИНАНСЫ: АЙЛАНМА САКТЫК-КРЕДИТТИК АССОЦИАЦИЯЛАРДЫН МИСАЛЫНДА (ROSCA)

Абдиева Разия Кудайбердиевна, доценттин милдетин аткаруучу, PhD
<razia.abdieva@manas.edu.kg>

Байгонушова Дамира Анаркуловна, доценттин милдетин аткаруучу, PhD
<damira.baigonushova@manas.edu.kg>

Ганиев Жунус, доценттин милдетин аткаруучу, PhD <junus.ganiev@manas.edu.kg>
Кыргыз-Түрк «Манас» университети

Кыскача мүнөздөмө

Изилдөө Кыргызстанда кеңири жайылган расмий эмес каржылоонун бир түрү жана эл арасында «чёрная касса» катары белгилүү болгон айланма сактык-кредиттик ассоциацияларды ("ROSCA") талдоого арналган. Анализ үчүн Кыргызстандын борбору Бишкек шаарында 440 респонденттен сурамжылоо жүргүзүлгөн. Алардын 146сы ROSCAга катышкандыгын белгилешкен. Анализдин жыйынтыктары респонденттердин 37%ы ROSCAга каражат топтоо, 40%ы - пайызсыз насыя алуу, жана калган бөлүгү - үй тиричилик техникасы же эмерек сыяктуу товарларга болгон муктаждыктарын канааттандыруу үчүн катышкандыгы аныкталаган. Мындан тышкары, айрым респонденттер ROSCAга үй-бүлөсү жана туугандары менен мамилелерин чыңдоо, достору менен жолугушуу үчүн катышаарын айтышкан.

Логит моделинин жыйынтыктары үй-бүлөлүү адамдардын ROSCAга катышуу ыктымалдуулугу жогору экендиги жана негизги катышуу себептери экономикалык жана социалдык экендиги аныкталган. Ошондой эле, ROSCAга катышкандардын аял жана эркектердин ортосунда, билим деңгээли жана жумуш менен жумушсуздардын ортосунда статистикалык маанилүү айырма жок экендиги байкалды.

Негизги сөздөр: расмий эмес каржылоо, микрофинансылык каржылоо, ROSCA, Кыргызстан.

1. Giriş

Mikrofinans resmi banka kuruluşlarından kredi alma imkanı ve erişimi zor olan fakir kesimin krediye olan ihtiyacını gidermek amacıyla ortaya konulmuştur. Bunların mikrokredi banka ve ajanslar, kredi birlikleri gibi resmi ve ulusal yasalarla düzenlenen çeşitleri ve bununla birlikte ROSCAS gibi yasalarla kontrol edilmeyen gayriresmi çeşitleri de vardır. ROSCAS küçük bir grup arasında (genellikle birbirine güvenen arkadaşlar, meslektaşlar veya akrabalar olabilir) belirlenen tutardaki para toplanarak dönüşümlü olarak grup üyelerine verilen gayriresmi finans kuruluş çeşididir.

Kırsal ekonomik büyümenin ve gıda güvenliğinin giderilmesi açısından yoksul ailelerin de kredi kullanabilmeleri çok büyük önem taşımaktadır. Ancak, yoksul insanların çoğunluğunun ve özellikle kırsal kesimde bulunanların resmi kredi kaynaklarına ulaşma imkanları yok denecek kadar sınırlıdır. Dolayısıyla, toplumda resmi krediden kontrollü döner tasarruf ve krediye (bundan sonra, Rotating Savings and Credit Associations'dan kısaltılmış şekilde ROSCA) doğru bir geçiş vardır.

ROSCA, katılımcıların bir araya gelerek ortak bir fonun oluşturulması ve döngüsel bir şekilde bu fonu kullanmak üzere düzenli olarak katkıda bulunmaya karar verdiği bir toplumsal dernek olarak tanımlanabilir (Ardener, 1964 [3]; Bouman, 1979 [7]). Katılımcılar genelde etnik veya coğrafi sınırlamalara göre seçilir. Geertz (1962 [11])'e göre ROSCA'lar, aynı örgütte çalışma, arkadaşlık, aynı etnik grupta bulunma gibi bir tür ilişkide olan 4-15 arası insan gruplarından oluşur. Ardener'e (1964 [3]) göre, ROSCA'lar milattan önce 200'lerde Çin'de temel finansal hizmetlerden geleneksel olarak dışlanmış olan alt grupların yanı sıra bankacılık kurumlarına erişiminden kesilmiş olan bireyler arasında başlatılmıştır. Günümüzde ekonomik gelişme durumuna bağlı olmaksızın dünya ülkelerinde yayılmış bir finansman türü Besleyü sayılabilir. Çünkü Tayvan, Bangladeş ve Japonya gibi iyi işleyen bir kredi piyasalarına sahip ülkelerde bile insanların % 50'sinin ROSCA'lara katılmakta olduğu tahmin edilmektedir (Besley ve Coate, 1995 [6]). Gelişmekte olan ülkelerde bu oranın daha yüksek olması tahmin edilmektedir. Bouman (1995 [8]) 1980'lerde, Kongo'da % 50'lere, Liberya, Fildişi Sahili, Togo ve Nijerya'daki çoğu kırsal alanda % 50 ile % 95 arasında değiştiğini belirtmiştir. 1992'de Kamerun'daki ROSCA'ların üyeliği, nüfusun % 80'inde ve Nijerya'nın çeşitli köylerinde % 65'i olarak tespit edildi.

ROSCA'lar, bankalar gibi, belirli bilgilere dayanarak bir borçluya kredi verme kararı alırlar. Bankalar, borçlunun kredi geçmişini, cari geliri ve mevcut teminatı, finansal kurumlarla daha önceki ilişkilerini değerlendirerek kredi kararı alırlar. ROSCA'lar ise bir kişinin kredi değerliliğini değerlendirmek için bir kişinin sosyal sermayesine güvenmektedir. Sosyal sermaye, Loury (1977 [14]) tarafından ortaya atılmış bir kavram olarak standart beşeri sermaye özelliklerinin bireysel kazanımını kolaylaştırmada toplumsal konumun sonuçlarını temsil eder. ROSCA'lar bir kişinin sosyal sermayesi, kredibilitesinin temelini oluşturur ve ona sermayeye erişim hakkı verir. ROSCA üyeleri genellikle aynı topluluğun parçasıdır, dolayısıyla katılımcının mevcut ve önceki ekonomik durumu ve finansal yükümlülükleri bellidir. Bunun dışında ROSCA'ların havale maliyetlerinin olmaması, finansmana ulaşımın kolay ve esnek olması gibi diğer birçok avantajları da vardır.

Mushuku (2014 [15]), ROSCA üyelerine çocukları okula gönderebilmek, yeni bir işe başlamak ya da mevcut olanların genişletilmesi, varlıkların biriktirilmesi ve dönüşümlü paranın şoklara karşı güvenlik ya da sigorta olarak kullanma gibi avantajları sağladığını belirtmektedir. Bu avantajların sonucunda da kırsal kesimde yaşayan insanlar çocukların geçimleri ve eğitimlerinin sağlanması ile insan sermayesine ulaşabileceklerdir, işletmeleri kurmak veya mevcutları genişletmek suretiyle fiziksel sermayelerini, varlıklarının artırılmasını sağlayabileceklerdir.

Ancak bu katkılara rağmen, ROSCA'lar bazı zorluklarla da karşı karşıyadır. Üyelerin anlaşılabilir tutardan eksik ve tutarsız ödeme yapmaları, düzenli olarak katkıda bulunacak finansal eksikliğine rastlanmak, dolandırıcılıkla karşılaşma, toplanan finansmanın yanlış yönde kullanılması, geç ödeme, katılımcıların yanlış seçilmesi gibi sorunlar ROSCA'ların hayatını tehdit ediyor.

Literatürde, ROSCA'ların genellikle yoksul insanların büyük bir gider (topaklı bir harcama) yapmak için para biriktirme aracı olarak kabul edilir. Handa&Kirton (1999 [13]), ve Brink&Chavas (1997 [9]) ve Dagnelie&LeMay (2007 [10]) tarafından yapılan ampirik analizler bu görüşü

doğrulmaktadır. Burada insanlar neden kendi tasarruflarını toplayarak harcama yapmadığı sorusu ortaya çıkar.

Bu önemli soru ve literatürde bu soruya çeşitli cevaplar almıştır. Besley, Coate ve Loury (1993 [5]) tarafından yapılmış olan bir açıklamaya göre, ROSCA katılımcılarına satın alınmak istenen şeyin bireysel tasarruflardan daha erken satın almasını sağlar. Bu, döngüdeki sonuncu hariç tüm üyeler için geçerli olabilir. ROSCA'ya katılmanın diğer bir sebebi de, bu tür birliklerin sigorta için yedek olarak hareket edebilmeleridir. Bu durum özellikle sigorta pazarlarının bulunmadığı gelişmekte olan ülkelerde geçerlidir.

Dagnelie&LeMay (2007 [10])'e göre bireyin ROSCA'ya katılması daha çok kendini kontrol ve bağlılık ihtiyacına bağlıdır. Ambec ve Treich (2007 [2]) tarafından incelenen bu mantık Aliber (2001 [1]) ve Gugerty (2007 [12]) tarafından önerilmiştir. Onların kendi anketlerinde, alternatif taahhüt tasarruf stratejileri olmadığında, zaman tutarsızlığı sorunlarının farkında olan insanların ROSCA'lara dönüşeceğini belirtiyorlar.

2. Veri ve Analiz Sonuçları

Veriler Kırgızistan'ın başkenti Bişkek şehrinde ülkede resmi ve gayri resmi finansı araştırmak amacıyla 440 kişiye anket yapılarak 2012 yılında toplanmıştır. Anket mikrokredi, ROSCA, rehinci dükkanları, kredi birlikleri ve katılımcılarla ilgili genel demografik kısım olarak beş bölümden oluşmaktaydı ve bu çalışmada ROSCA'ya katılan katılımcıların davranışları incelenmiştir.

Katılımcıları ROSCA'ya katılma nedenleri sorulduğunda tasarruf amaçlı veya para biriktirmek amacıyla katılanlar bu soruyu cevaplayanların % 28'ini oluşturmaktadır. Katılımcıların % 33'ü paraya ihtiyacı olanlardır ve % 36'sı eğlenmek, akrabalar ve arkadaşlarla buluşmak amacıyla katıldıklarını bildirmişlerdir.

Tablo 1. Ankete Katılanların ROSCA'ya (çerniy kassa) Katılma Nedenlerine Göre Dağılımı

Nedeni	Frekans	Oranı
Tasarruf Amaçlı Katılanlar	28	28,8
Paraya İhtiyacı Olanlar	33	34
Sosyal Amaçla Katılanlar	36	37
Toplam	97	100

Tablo 2. Ankete Katılanların ROSCA'ya Katılanların Grup Sayısına Göre Dağılımı

Grup Sayısı	Frekans	Oranı
3	2	1,4
4	7	5
5	25	18
6	18	13
7	17	12
8	9	6
9	6	4
10	26	18
11	5	3,5
12	10	7
13	3	2,1
14	2	1
15	7	5
18	1	0,7
20	2	1,4
30	1	0,7

Toplam	141	100
--------	-----	-----

ROSCA'ya katılan kişilerin grubu 3 ile 30 arasında değişmektedir. En çok 5, 6, 7 ve 10 kişilik gruplardır.

Tablo 3. Ankete Katılanların ROSCA'ya Katılanların Ödenekleri Toplama Süresine Göre Dağılımı

	Frekans	Oranı
1 ay	5	3,5
2 ay	14	9,7
3 ay	113	78
4 ay	8	5,5
5 ay	1	0,69
6 ay	1	0,69
Doğum gün	2	1,4
Her hafta	1	0,69
Total	145	100

Ankete katılanların ROSCA ödeneklerini toplama süreleri 1 hafta ile 6 ay arasında değişmektedir. Bunların arasında en sık karşılaşılan 3 aydır (katılımcıların %78'i).

ROSCA'ya katılanların ödenek tutarlarına baktığımızda, 500 som ile 60 000 som arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca ödenekler ABD Doları olarak da toplandığı tespit edilmiştir. Bu tutar 50 ile 300 ABD Doları arasında değişmektedir. Katılımcıların % 20'si 1000 som, % 16,9'u 2000 som % 15,4'ü de 3000 som tutarında ödenek topladıklarını bildirmişlerdir.

Tablo 4. Ankete Katılanların ROSCA'ya Katılanların Ödenek Tutarına Göre Dağılımı

Ödenek Tutarı	Frekans	Oranı
50 \$	1	0.74
100 \$	10	7.4
200 \$	8	5.9
300 \$	1	0.74
500	4	3
1000	28	20.7
1500	3	2.2
2000	23	16.9
2500	1	0.74
3000	21	15.4
4000	7	5.15
5000	12	8.8
10 000	14	10.3
12 000	2	1.47
60 000	1	0.74
Toplam	141	100

Tablo 5. Ankete Katılanların ROSCA'dakilerle İlişkilerine Göre Dağılımı

	Frekans	Oranı
İş arkadaşı	49	33,5
Arkadaş	48	32,8
Akraba	27	18,5
Komşu	16	10,9
Eski okul arkadaşı	4	2,7
Diğer	1	0,68
Total	145	100

ROSCA'ya katılanların grupla ilişkilerine baktığımızda, %33,5'i iş arkadaşları, %32,8'i arkadaşları, % 18'i akrabaları, %10,9'u komşuları ve % 2,7'si eski okul arkadaşları olduğu görülmektedir. Dolayısı ile en çok iş arkadaşları ve arkadaşları ile ROSCA oluşturulduğunu söyleyebiliriz. Bu ise ROSCA faizsiz kredi imkanı ile birlikte dinlenme ve arkadaşları ile vakit geçirme gibi sosyal fonksiyonunun da önemli olduğunu bildirmektedir.

Tablo 6. Ankete Katılanların ROSCA'ya Katılma Amaçlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Oranı
Tasarruf Gücümüzü Arttırmak	52	38
Faizsiz Kredi Sistemi	55	41
Yatırım Amaçlı	10	7,4
Diğer	18	13,3
Toplam	135	100

Ankete katılanların % 41'i ROSCA'ya faizsiz kredi olduğu için, % 38'i de tasarruf gücünü arttırmak ve % 7,4'ü yatırım amacıyla katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların %13,3'ü de diğer amaçlarla katıldıklarına işaret etmişlerdir. Diğer ifadeyle, katılımcıların % 86'sı tasarruf, kredi ve yatırım gibi ekonomik amaçlarla ROSCA'ya katılma kararlarını verdikleri görülmektedir.

Tablo 7. ROSCA'ya Katılanların Aldıkları Para Amaçlarına Yeterliliğine Göre Dağılımı

Yeterli	16	11,4
Yetersiz	90	63
Toplam	142	100

Katılımcıların % 11'i ROSCA aracılığı ile aldıkları paranın amaçlarına yeterli ve % 63'ü de yetersiz olduğunu bildirmiştir. Burada katılımcıların % 63'ünün kredi ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Tablo 8. ROSCA'ya Katılanların Aldıkları Parayı Bankaya Yatırıp Yatırmadıklarına Göre Dağılımı

Evet	16	11,4
Hayır	124	88,57
Toplam	140	100

ROSCA'ya katılanların %11,4'ü aldıkları paranın bankaya yatırdıklarını, % 88,6'sı ise yatırmadıklarını bildirmişlerdir. Diğer bir deyişle, ROSCA'ya katılanların % 88,6'sı aldıkları ödenekleri ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri satın almaya harcadıkları bildirmektedir.

3. Ekonometrik Analiz ve Sonuçları

Ankete katılanların ROSCA'ya katılmasını etkileyen faktörleri inceleme amacıyla ankete katılan tüm 440 kişinin verileri kullanarak logit modeli hesaplanmıştır. Tablo 9'da modelde kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler gösterilmiştir.

Tablo 9. Logit Modelinde Kullanılan Değişkenler

Bağımlı Değişken	Eğer ROSCA'ya katılıyorsa 1, değilse 0
Bağımsız Değişken	
Cinsiyet	Eğer erkek ise 1, değilse 0
Medeni Durumu	Eğer evli ise 1, değilse 0
Eğitim	Eğer meslek yüksek okul mezunu ise 1, değilse 0
Çalışma Durumu	Eğer çalışıyorsa 1, değilse 0
Sosyal Neden	Eğer ROSCA'ya sosyal nedenlerle katılmışsa 1, değilse 0 (Arkadaşlarla dinlenme ve akrabalarla ilişkileri pekiştirmek amacıyla ROSCA'ya katılanlar 1, değilse 2)
Ekonomik Neden	Eğer ROSCA'ya ekonomik nedenlerle katılmışsa 1, değilse 0 (para biriktirmek ve belli bir malı (beyaz eşya gibi) satın almak ve faizsiz krediye ihtiyacını gidermek amacıyla ROSCA'ya katılanlar 1, değilse 2)

ROSCA'ya katılanların kararlarını etkileyen faktörleri incelemek için Logit modeli kullanılmıştır. Modelde bağımlı değişken olarak ROSCA'ya katılanlar ve katılmayanlar kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler arasında katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, eğitimi seviyesi, çalışma statüsü, sosyal ve ekonomik nedenler bulunmaktadır.

Tablo 10. Model Sonuçları

Değişkenler	Katsayı	Marjinal Etki
Cinsiyet	-0.4014	-0.0870
Medeni Durumu	0.5415**	0.1170**
Eğitim	0.2157	0.0488
Çalışma Durumu	0.1951	0.0423
Sosyal Neden	4.8939***	0.7102***
Ekonomik Neden	5.1312***	0.7819***

LR chi2(6) = 212.62 (0.000), Pseudo R2 = 0.4037, Log likelihood = -157.0551.

Чектүү таасир жакырчылык өзгөрмөсүнүн 0 жана 1 ортосунда өзгөрүүсүнө катара эсептелген. Эскертүү: *, ** жана *** 10%, 5% жана 1% маанилүүлүгүн даражасын көрсөтөт.

Logit modelinin sonuçları ROSCA'ya katılma kararını medeni durumu, ekonomik ve sosyal nedenler etkilediğini, cinsiyet, eğitim seviyesi, ve çalışma durumunun istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olmadığını göstermektedir. Evli olanların ROSCA'ya katılma olasılığı bekarlara göre % 11,7 oranında daha yüksektir. Arkadaşlarla dinlenme ve akrabalarla ilişkileri pekiştirmek isteyenlerin ROSCA'ya katılma olasılığı %71 oranında daha yüksektir. Aynı zamanda para biriktirmek ve belli bir malı (beyaz eşya gibi) satın almak isteyen ve faizsiz krediye ihtiyacı olanların ROSCA'ya katılma ihtimali de diğerlere göre %78 oranında daha yüksektir. Dolayısıyla, Kırgızistan'da ROSCA'ya katılım kararını etkileyen en önemli faktörler arkadaşlarla dinlenme ve akrabalarla ilişkileri pekiştirmek isteği ile para biriktirmek ve kredi ihtiyacı gibi sosyal ve ekonomik nedenlerdir.

4. Sonuç ve Öneriler

ROSCA belli bir kişi grupları arasında dönüşümlü olarak belli bir tutardaki ödeneği toplayan bir gayri resmi finans kuruluşu olmaktadır. Bu çalışmada Kırgızistan'da bireylerin ROSCA'ya katılmasının nedenleri ve amaçları incelenmiştir. Araştırma 2012 yılında Bişkek şehrinde yapılan anket verilerine dayanmaktadır. Araştırma sonuçları katılımcıların % 28'i tasarruf amaçlı, % 33'ü para ihtiyacı olduğu için ve % 36'sı eğlenmek, akrabalar ve arkadaşlarla buluşmak amacıyla katıldıklarını bildirmişlerdir. ROSCA'ya katılan kişilerin grubu 3 ile 30 arasında ve ROSCA ödeneklerini toplama süreleri 1 hafta ile 6 ay arasında değişmektedir.

ROSCA'ya katılanların ödenek tutar ise, 500 som ile 60 000 som arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca, ödenekler ABD Doları olarak da toplandığı tespit edilmiştir. Bu tutar 50 ile 300 ABD Doları arasında değişmektedir. Katılımcıların % 20'si 1000 som, % 16,9'u 2000 som % 15,4'ü de 3000 som tutarında ödenek toplamışlardır.

Ankete katılanların % 41'i ROSCA'ya faizsiz kredi olduğu için, % 38'i de tasarruf gücünü arttırmak ve % 7,4'ü yatırım amacıyla katıldıklarını bildirmişlerdir. Böylece, katılımcıların % 86'sı tasarruf, kredi ve yatırım gibi ekonomik amaçlarla ROSCA'ya katılma kararlarını verdikleri görülmektedir. Katılımcıların % 11'i ROSCA aracılığı ile aldıkları paranın amaçlarına yeterli ve % 63'ü de yetersiz olduğunu bildirmiştir. Burada katılımcıların % 63'ünün kredi ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Logit modelinin sonuçları ise Kırgızistan'da evlilerin bekarlara göre daha çok katıldıkları ve ROSCA'ya ekonomik ve sosyal nedenlerle katıldıklarını açıklamıştır. Ülkede evlilerin daha çok kredi ve tasarruf ihtiyacının olduğu söylenebilir. Kırgızistan'da ROSCA'ya katılanların arasında cinsiyete, çalışma durumu ve eğitim seviyesine göre istatistiksel anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları Kırgızistan'da ROSCA bireylere dinlenme ve akraba bağlarını güçlendirme gibi sosyal ağı geliştiren ve kişilerin sosyal refahını olumlu etkileyen bir faaliyet olmakla birlikte, faizsiz kredi elde etme, tasarruf yapma imkanını da sağlayarak önemli ekonomik fonksiyonu yerine getirmektedir. Demek, ROSCA Kırgızistan'da faizsiz mikro kredi rolünü oynadığı ve küçük hacimde olsa bile krediye olan ihtiyacı giderdiği söylenebilir. Fakat, katılımcıların yarısından çoğu hala para ihtiyacı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, hükümetin düşük faizli kredi vererek bireylerin kredi ihtiyaçlarını karşılayarak ekonomik gelişmeyi hızlandırma imkanı bulunduğu söylenebilir.

Kaynakça

1. Aliber, M. A. Study of the incidence and nature of chronic poverty and development policy in South Africa: an overview. – Chronic Poverty Research Centre Working Paper, 2001.
2. Ambec, S. and Treich. T. Roscas as financial agreements to cope with self-control problems // Journal of Development Economics. – 2007. – No 82. – P. 120-37.
3. Ardener, S. The Comparative Study of Rotating Credit Associations // Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. – 1964. – No 94 (2). – P. 201-229.
4. Arderner and Boutran. Money go Rounds. The Importance of Rotating Savings and Savings Credit Associations for women. – Berg, Washington D.C., 1995.
5. Besley, T. & Coate, S. & Loury, G. The Economics of Rotating Savings and Credit Associations // American Economic Review, American Economic Association. – 1993. – Vol. 83(4). September. – P. 792-810.
6. Besley, T.T. and Coate, S. Group Lending: Repayment Incentives and Social Collateral // Journal of Development Economics. – 1995. – P. 46.
7. Bouman, F. J. A. The ROSCA: Financial technology of informal savings and credit institutions in developing countries // Savings and Development. – 1979. – No 3 (4).
8. Bouman, F. J. A. Rotating and accumulating savings and credit associations: A development perspective // World Development. – 1995. – No 23 (3). – P. 371-384.
9. Brink, R. and Chavas, J. P. The Microeconomics of an Indigenous African Institution: The Rotating Savings and Credit Association // Economic Development and Cultural Change. – 1997. – Vol. 45 (4). – P. 745-772.

10. Dagnelie, Olivier & Philippe LeMay-Boucher. ROSCA Participation in Benin: A Commitment Issue. CERT Discussion Papers 0708, Centre for Economic Reform and Transformation, Heriot Watt University, 2007.
11. Geertz, C. The Rotating Credit Association: a Middle Rank in Development // Economic Development and Cultural Change. – 1962. – No 10 (3).
12. Gugerty, M. K. You Can't Save Alone: Commitment in Rotating Savings and Credit Associations in Kenya // Economic Development and Cultural Change. – University of Chicago Press, 2007. – Vol. 55 (2). January. – P. 251-282.
13. Handa, S. ve Kirton, C. The Economics of Rotating Savings and Credit Associations: evidence from the Jamaican Partner // Journal of Development Economics. – 1999. – No 60. – P. 173-194.
14. Loury, G. C. A dynamic theory of racial income differences. In Women, Minorities, and Employment Discrimination // ed. PA Wallace, AM La Mond, Lexington, MA: Heath, 1977. – P. 153-186.
15. Mushuku, A. Revisiting Indigenous Knowledge Systems for Sustainable Management of Natural Resources in Fast Track Resettlement Schemes. A Comparative Analysis of Indigenous Knowledge Systems Use in A1 Resettlement Schemes and Communal Areas in Chiredzi and Zaka Districts // Zimbabwe. Greener Journal of Social Sciences. – 2014. – No 4. – P. 024-036.